

**GEPATIT A (GEPATOVIRUS A YOKI HAV) NI XALQ TABOBATIDA
DAVOLANISHI**

Botirov U.X., Z.Q.Axmedova., F.A.Qodirov

1. Central Asian Medical University talabasi

2,3 Central Asian Medical University tibbiyot universiteti oq'ituvchilari

Annotatsiya: *Gepatit A kasalligini aholi orasida tarqalishi va uning xalq tabobatida davolanishi. Ushbu kasallikni davolashda tabiiy dorilardan foydalanish.*

Kirish: *Gepatit A – gepatovirus A virusi (HAV) tomonidan keltirib chiqariladigan keng tarqalgan yuqumli kasalliklardan biri hisoblanadi. HAV fekal-oral usulda yuqadi. Inkubatsiyon muddati o'rtacha 30 kunni tashkil etadi. Gepatit A aksariyat holatda asimptomatik bo'ladi. Boshqa hollarda isitma, ko'ngil aynishi, qusish, ich ketishi, sariqlik va qorinda og'riq bilan namoyon bo'lishi mumkin.*

Dolzarbliqi: *Gepatit B va C dan farqli o'laroq, gepatit A surunkali jigar kasalligini keltirib chiqarmaydi, ammo og'ir alomatlar bilan birga bo'lishi mumkin va ba'zida fulminant shaklda (o'tkir jigar etishmovchiligi bilan) yuzaga keladi va ko'pincha o'lim bilan yakunlanadi. JSST hisob-kitoblariga ko'ra, 2016 yilda gepatit A butun dunyo bo'ylab 7134 kishini o'ldirgan (jami virusli gepatitdan o'limning 0,5 foizini tashkil qiladi).*

Etiologiyasi: *Gepatit A virusi Hepatoviruslar turkumi, Picornaviridae oliasiga mansub, kichik, qobiqsiz, yagona zanjirli musbat RNKli virus hisoblanadi. Oshqozon kislotasi, issiqlik va kimyoviy moddalarga chidamli bo'lib, dengiz suvi va chuchuk suvda oylab turishi mumkin.*

Alomatlari: *Gepatit A uchun inkubatsiya davri odatda 14-28 kun. Gepatit A belgilari engildan og'irgacha bo'lishi mumkin va isitma, bezovtalik, ishtahaning yo'qolishi, diareya, ko'ngil aynishi, qorin bo'shlig'ida noqulaylik, qorong'u siydik va sariqlik (ko'zlar va terining sarg'ayishi) bo'lishi mumkin. Yuqtirilgan odamlarning hammasi ham simptomlarning to'liq spektrini ko'rsatmaydi.*

Kasallikning klinik belgilari kattalarda bolalarga qaraganda tez-tez kuzatiladi. Kasallikning og'ir shakllarining tarqalishi va o'lim darajasi katta yoshdagi guruhlarda yuqori. 6 yoshgacha bo'lgan bolalarda infeksiya odatda engil simptomlarni keltirib chiqaradi va sariqlik faqat 10% hollarda rivojlanadi. Ba'zi bemorlarda gepatit A qaytalanadi va endigina tuzalgan odam yana o'tkir shaklda kasal bo'lib qoladi. Shundan so'ng kasallik odatda to'liq tiklanish bilan tugaydi.

Diagnostika: Gepatit A ning klinik ko'rinishi o'tkir virusli gepatitning boshqa turlaridan farq qilmaydi. To'g'ri tashxis qonni HAVga xos immunoglobulin M (IgM) mavjudligi uchun tekshirish orqali tasdiqlanadi. Bundan tashqari, gepatit A virusi RNKsini aniqlash uchun teskari transkripsiya-polimeraza zanjiri reaksiyasi (RT-PCR) testi o'tkazilishi mumkin, bu esa maxsus laboratoriyaga murojaat qilishni talab qilishi mumkin.

Davolash: Gepatit A uchun maxsus davolash mavjud emas. Shifolash jarayoni sekin va bir necha hafta yoki oy davom etishi mumkin. Jigar faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan dori-darmonlarni, masalan, asetaminofen, paratsetamolni keraksiz retseptlashdan saqlanish muhimdir.

O'tkir jigar etishmovchiligi bo'lmasa, bemorlarni kasalxonaga yotqizish talab qilinmaydi. Davolash qulaylik va muvozanatli dietani saqlashga, shu jumladan qusish va diareya tufayli suyuqlik yo'qotilishini almashtirishga qaratilgan.

Kunlik ovqat ratsionida esa ko'proq suyuqliklar ichishi sabzavotlar, suli yormasi, manna, guruch, grechka, baliq oqsili, tuxum oqsili, sut maxsulotlari(kefir, smetana, yog'ning miqdori kam bo'lgan tvorog, biroz limon qo'shilgan namatak damlamasi va shakarsiz meva sharbatlari.

Xulosa: Global muammoga aylanib borayotgan bu kasallikni oldini olish uchun xavfsiz va toza ichimlik suvini ichish, shaxsiy gigiena qoidalariga kat'iy rioya qilish, faol hayot tarzini olib borishimiz kerak bo'ladi. Agarda bemor surunkali jigar xastaligi bilan kassallangan bo'lsa vaksina yani emlashni amalga oshirishi talab qilinadi.